

edénytöredék, feketés foltok és átégett részek jelezték a középkori falu helyét. Különösen a déli lejtő felső harmadában mutatkoztak intenzívebben a településnyomok. A domb tetején, a templom helyétől K-i irányban kb. 300 m hosszan volt észlelhető a középkori falu nyoma. Ugyanitt a dombtetőn szórványos őskori cserepetet is gyűjtöttünk. Az Árpád-kori cserepek inkább a domb keleti, enyhébb lankáján helyezkednek el. A domb keleti lábánál az őskori cserepek sűrűsödtek, a zömében jellegtelen edénytöredékek valószínűleg a balatoni kultúra emlékei. A középkori templom körül kis árok nyoma látszik, amely lehetséges, hogy a középkori And falu erődített templomának nyoma.

Péterfai-dűlő: A falu DNy-i részén, az egykori halastó (a Bakónaki patak kiszélesedő ártere) nyugati partján emelkedő dombháton, nagy kiterjedésű és különböző korú település nyomaira bukkantunk (715. sz. lh.). Az újkőkori lengyeli kultúra cserepei inkább a 174-es magaslatti ponttól délre kerültek elő, míg az Árpád-kori és a 15–16. századi edénytöredékek 450×200 m kiterjedésű területen. A dombtetőn két késő középkori vaskést is találtunk a szántásban.¹⁷ A középkori Péterfa falu templomának nyomát azonban nem tudtuk megfigyelni.

Sárszegi-patak, Ny: A belterületől DK-re, a Sárszegi-patak nyugati partjára lejtő dombon, 250×140 méteres területen sok edénytöredéket (közelebbről meg nem határozható őskor, római kor, Árpád-kor) lehetett gyűjteni az őszi vetésben. A lelőhely (723. sz.) minden bizonnyal folytatódik a szántást északról határoló erdőben is, ahol a sűrű aljnövényzet miatt terepbejárást nem tudtunk végezni.

Sárszegi-patak, K: A falu határának északi szélén, a Sárszegi-patak keleti partjára lejtő dombon, a zalasárszegi gyümölcsös területén a rossz megfigyelési körülmények ellenére sok edénytöredéket (közelebbről meg nem határozható őskor, valamint zömmel Árpád- és késő középkor) lehetett gyűjteni a felszínen. Az ÉK–DNy hossz tengelyű lelőhely (724. sz.) kiterjedése kb. 550×120–160 m. Mivel még a gyümölcsös nyugati szélén épített kerítés belső oldalán ásott vízelvezető árokban is találtunk néhány cserepet, feltehető, hogy a lelőhely a kerítés Ny-i oldalán, a kukoricásban is folytatódik.

Tüskevári-dűlő: A mai 7-es út és a vasútvonal közötti Tüskevári-dűlőben, közelebb az úthoz, egy nyugati domboldalon kb. 200×150 méteres területen (717. sz. lh.) nagyon szórványosan jelentkező őskori, Árpád-kori és késő középkori cserepetet találtunk. A területen jelenleg tarló van, így a megfigyelési lehetőség minimális.

KVASSAY JUDIT – HORVÁTH LÁSZLÓ –
SZÁRAZ CSILLA – FRANKOVICS TIBOR

276. Nagyszékely, Stakop-dűlő

(Tolna megye) Kő

Nagyszékely határából három különböző híradás is megemlékezik egy-egy, látszólag különböző középkori templomhelyről, közülük azonban napjainkban egyik dűlőnév sem ismert. Kimutatható, hogy az Egyed Antalnál 1829-ben Kőfejpuszta, a Pesty Frigyesnél 1865-ben Sósdomb és az 1997-es megyei kézikönyvben Ráctemplom néven szereplő templomhely ugyanarra a lelőhelyre vonatkozik: a nagyszékelyi határ Udvarival szomszédos, D-i részén fekvő mai Stakop-dűlő környékével feleltethető meg, ahol a földrajzi névgyűjtés szerint is templom állt régen. A falut a környéken található Báni-kezdetű földrajzi nevek alapján hihetőleg Bánának hívták.

2003. április 19-én végeztem terepbejárást a területen. A táj az 1:10000-es térképen ábrázolthoz képest némiképp megváltozott, az erdő rovására csökkent a szántott terület aránya. A Nagyszékelyből D felé vezető földesúttól Ny-ra, a Báni-patak É-i oldalán fekvő meredek domboldalon a cserjés-bozótos növényzet miatt kutatni nem lehet, ezt egyébként a megtelepedésre alkalmatlan domborzati viszonyok feleslegessé is teszik. A patak É-i partján húzódó keskeny, 50–100 m széles, száraz szántáscsík jó megfigyelést biztosított: a patakon Udvari felé átvezető híd közvetlen közelében, kb. 50 m hosszan találtunk középkori leleteket egy nagyobb szürke foltban, de a telepnyomok Ny felé tovább nem folytatódtak. A hídtól K-re, a többnyire szintén meredek, bozótos domboldal aljában (Báni-rét) a szántáscsík rétegen folytatódik; középkori cserepeteket vakondtúrásokból is gyűjtöttem, majdnem a patakba É-ről folyó kis mellékéig.

Építési törmeléket a leírt, enyhe emelkedésű domboldalon nem találtam; templomépítésre a dombvonulat felső, a faluhely teljes hosszában beerdősült oldalának K-i, kevésbé meredek része látszik alkalmasnak. Az eléggé sűrű, bodzás-akácus erdőben nem találtam további jelenségeket.

K. NÉMETH ANDRÁS

277. Nári, Sósúti-dűlő

(Vas megye) Á

Az érintett területet a terepbejáráshoz alkalmas időben 2003. szeptember 30-án tekintettük meg Derdák Ferenc geodétával és Kiss Krisztina adattárossal. A Nári Ny-i településrészen jelölt új telekkiosztások szinte teljes területe növényzettel fedett volt, kivéve a terület nyugati végében, a hrsz.: 050/9–10 parcellákon, ahol a gyűjtött Árpád-kori kerámia alapján az adott időszakban megtelepedéssel számolhatunk (1. lelőhely, Sósúti-dűlő).

A telekkiosztások területének többi részén a fenti telepnyom kelet felé folytatódhat, valamint újabb lelőhelyek előkerülése (pl. temető) is várható.

KISS PÉTER

¹⁷ A leletek a nagykanizsai Thúry György Múzeum Régészeti gyűjteményében a 79.82.1–14. leltári szám alatt találhatók.